

Bratři a sestry,

Kain a Ábel / Olomouc, 3. neděle postní 12. 3. 2023 /

uprostřed postní doby, kdy prožíváme zápas Kristův se zlem a hříchem, je dobré připomenout si mimo jiné příběh Kaina a Ábela. Příběh hluboce tragický i zcela překvapivě nadějný ve chvíli, kdy se zdá, že ústí jen do beznaděje. Pojednává především o nás samotných. Je to podobenství. Podobenství o člověku. Takoví jsme. Zlo má člověka v moci od okamžiku, kdy se člověk pyšně vydává jenom na svou vlastní cestu a odvrací se od Hospodina.

Možná si řekneme: my jsme přece nikoho nezabili. Ale to, že se Kainovi podobáme, to už si nejspíše připustíme, i když si někdy rádi namlouváme, že jsme lepší, nežli ostatní. Chodíme přece do kostela a my faráři v kostelích dokonce kážeme. Možná že to nyní vyznělo příliš moralisticky. Ale nejde mi o nic jiného, nežli o to, abychom si uvědomili, že ten příběh je zde proto, aby nám nastavil zrcadlo a abychom se byli ochotni i v tom Kainovi sami poznat.

Jistě někdo může namítnout, že se přece můžeme poznat i v Ábelovi. Problém ovšem je, že o něm toho víme velice málo, než abychom se v něm poznali. Někdy příliš přímočaře říkáme, že Ábel byl spravedlivý a zbožný, zatímco Kain svévolník. Jsme zde jistě pod vlivem interpretace tohoto příběhu, jak jej podávají novozákonní epištoly, zvláště 1. Janova: *“Kain byl z ďábla a proto zabil svého bratra, jeho skutky byly zlé, kdežto Ábelovy spravedlivé.”*

Ovšem v našem textu nás vlastně nic tímto směrem nevede. Vždyť přece oba stejně přinášejí oběť Hospodinu! Možná nás mohou tímto směrem vést rozdílné výklady způsobů obživy. Kain jako zemědělec má být typem někoho, kdo má blízko k pohanským kultům plodnosti, kdežto pastevec Ábel je ten, kdo i v nezajištěnosti plně spoléhá na Hospodina. Ano, je jistě dobré k tomu přihlídnout, ale text sám o tomhle nespekuluje. Nedává odpověď na otázku, která se sem přímo vtírá - proč Ábelovu oběť Hospodin přijal a Kainovu nikoli. Je to tajemství, na které náš rozum nestačí. A co víc! Jméno Kain se překládá jako „kopí“ či „šíp“, zatímco Ábel jako „mlha, opar nebo přímo marnost“. Teď z toho musíme už být úplně tumpachoví, neboť je to proti naší lidské logice. Ale Bible naší logice nevychází vstříc a Pán Bůh prostě jedná tak, že tomu nerozumíme.

Jak reaguje Kain? „Vzplanul velikým hněvem a zesinal v tváři“. Doslovněji: „Jeho tvář opadla.“ Je to opak tváře rozjasněné a usmívající se. Nepoznáváme se právě tady v Kainovi? Nebýváme snad i my někdy plni hořkosti vůči těm, kteří se nám zdají být úspěšnější, bohatší, spokojenější? Jak těžce někdy neseme, když se druhým na rozdíl od nás daří...

Ne, neznáme odpověď. Rádi bychom to přijali, ale nejde nám to. Těžko se s tím smiřujeme. I nás se tady někdy zmocňuje zatrpklost, nebo možná v horším případě zloba či nenávist. Právě to se stalo Kainovi a **on tuto situaci nezvládl**. Vidí jen svůj vlastní nárok a svému bratru Boží přízeň a požehnání nepřeje. Napětí roste. Hospodin zasahuje a varuje: “Což nepřijmu i tebe, budeš – li konat dobro? Nebudeš – li konat dobro, hřích se uvelebí v tvých dveřích a bude po tobě dychtit, ty máš však nad ním vládnout.“ Ano, zde dává Bůh Kainovi zřetelné ujištění o tom, že jej miluje stejně jako jeho bratra, že je má oba stejně rád.“ Avšak nic naplat, Kain žádosti hříchu podlehne. Hřích a zlo jej zcela ovládne, uvelebí se na prahu jeho domu jako divoká šelma - a má ho. Kain zabíjí svého bratra.

Bratři a sestry, říkáváme, a nikoli nesprávně, že jsme lidé porušení a hříšní. Ale někdy to může zaznít jako naše falešné alibi. Zlu, hříchu je taky možno se postavit, je mu možno postavit hráz, je ho možné jako rozružené zvíře nechat hezky pěkně za dveřmi. Svou zlobu, pocit ukřivdění, svou nenávist v zárodku udusit, nenechat to, aby nás to ovládlo a dostalo se to mimo naši kontrolu. V určité chvíli je nutno říci „tak dost!“. Pakliže tento okamžik promarníme, může snadno přeskočit jiskra a nastane exploze, která může zničit vztah k bližnímu, vztahy rodinné, bratrské. Nadlouho, možná navždy. Kainova nenávist vyústila až do vraždy, do neštěstí. Ano, dokonce i to je temná, hrozná možnost u člověka.

Tragédie Kaina a Ábela však nemůže zůstat Hospodinem nepovšimnuta. Kde je tvůj bratr Ábel? To je otázka všem kainovcům světa, každému z nás, každému člověku, každému národu: „Kde je tvůj bratr?“ Kde je člověk, proti němuž jsi se provinil? Člověk, jehož jsi svou pýchou, ješitností, závistí ba nenávistí potupil, pošpinil, zničil, zmařil, ba dokonce zabil? Kde jsou vaši židé, evropané, kde je tvůj Ukrajinec putinovče, kde jsou ty tisíce, ba dokonce miliony zabitých a umučených, kde jsou ty tisíce zmařených životů i lidských vztahů? Ne, z toho se člověče nevyžeseš, ať už to zlo sám pácháš, nebo k němu jen mlčky přitakáváš.

Vzpomeňme, co říká Ježíš. „Bylo řečeno otcům: Nezapíšeš. Ale já vám pravím, že už ten, kdo se hněvá na svého bratra, je vrahem...“ Ne tedy až dokonaná vražda, ale každý záchvěv hněvu působí, že Kainův příběh se může stát příběhem naším. Nikdo z nás se před odpovědností za bližního nemůže skrýt, i kdybychom odpovídali jako Kain: „Copak jsem strážcem svého bratra?“ To jsou hrozná slova! „Co je mi po něm!“ Anebo alespoň „Já za nic nemůžu, přece nejde vše uhlídat, nemám moc, vliv, žádné slovo. Rozhodují jiní. Co já s tím? A koneckonců – kdoví jak to vlastně všechno je! Kdoví jestli máme dostatek informací ...“

Jenže ty, člověče, jsi strážcem svého bratra, my všichni jsme strážci svých bratří, svých bližních, my jsme tady pro druhé. A možná kdybychom mysleli víc na druhého nežli na sebe, pak by nebyli tolik zla a bolesti na světě. To je naše odpovědnost, náš hřích, naše vina. Ne vina Boží, ale naše vlastní, lidská. Místo toho, abychom si posvítili sami na sebe, klademe tak častou otázku směrem k Bohu: Proč jsi Bože to zlo dopustil, proč jsi v tom zločinu Kainovi nezabránil, když jsi přece všemohoucí.

Jenže je to člověk, který stojí na pranýři, ne Bůh. „Cos to učinil?!“ Prolitá krev tvého bratra křičí ke mně ze země! Před lidmi je možno hřích a zločin ututlat, zločinec může vyváznout bez trestu. Ale to neplatí před Bohem. Prolitá krev volá před Boží soud. „Buď nyní proklet a vyvržen, ... budeš na zemi štvancem a psancem... Kain je obviněn a teprve nyní si uvědomí obudnou příšernost toho, co spáchal. Ne nadarmo se jej zmocní zoufalství a rezignace. Není mi pomoci. Můj hřích je příliš děsivý. Nemůže být odpuštěn, i já musím zemřít, každý mne bude moci zabít.

Ale právě tahle poslední slova Hospodin neřekne. Ano, budeš psancem a štvancem, to řekl, ale „každý mne bude moci zabít,“ to jsou slova Kainova. Nyní přichází po té hrůze něco šokujícího, nepochopitelného. Ano, hřích je strašný. Ale přece to není poslední slovo. To má Hospodin. On má takovou lásku k člověku, že se k němu v jeho beznaději sklání. Pro jedny ta jeho láska je pohoršlivá, pro jiné osvobozující. Nikoli, kdo by Kaina zabil, bude postižen sedminásobnou pomstou. Hospodin poznamenal Kaina znamením, aby jej nikdo nemohl zabít. Ano - Kain nese trpké ovoce svého činu, ale Hospodin se rozhodl zachovat jej při životě. Kdyby bylo na nás, asi bychom možná volali: “Pryč s ním, život za život.“ Obnovit trest smrti, nešetřit zločince a vrahy! Jakápak by to byla spravedlnost! Ano, jistěže je třeba, aby společnost zlým lidem stavěla překážky ve formě zákonů. Ale tento příběh není o práci justice, ale o ceně lidského života. Jedině on může život odebírat, neboť jedině on je jeho dárce. Ale on tak ani tady nečiní.

Kainovo znamení – to je něco, co většinou chápeme negativně, ale je to pozitivní, je to znamení života a nikoli záhuby a smrti. Znamení Kainovu smíme rozumět jako znamení milosti, ale zároveň nové šance.

Milost Hospodinova je i dnes větší nežli naše viny. Znamením Kainovým je dnes pro nás kříž Kristův – on nesl naše Kainovské hříchy na sobě, všechny, i ty nejhorší. Není nic, co by neměl moc odpustit. Skrze Krista jsme my naživu. Skrze Boží čin spásné milosti ve svém Synu. Kristus zemřel, abychom my, Kainové, mohli žít. V tom je přece Boží všemohoucnost- v jeho zachraňující lásce, která jedná tehdy, když my už pro sebe naději nemáme. AMEN.

Modlitba: Pane Bože, vyznáváme ti, že kdybychom měli spoléhat na svoje silné stránky, kdybychom snad měli být v pokušení podlehnout mýtu o své lidské

dobrotě, museli bychom si nakonec sami ze sebe zoufat. Proto děkujeme tobě, za znamení, že náš život a naše naděje spočívá v tobě jediném. Amen.